

На основу Амандмана LXXXII тачка б) ст. 5. и 6. на Устав Републике Српске, члана 115. Устава Републике Српске и члана 60. став 2. Закона о Уставном суду Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 104/11 и 92/12), Вијеће за заштиту виталног интереса Уставног суда Републике Српске, на сједници одржаној 25. априла 2018. године, д о н и ј е л о ј е

О Д Л У К У

Утврђује се да Законом о средњем образовању и васпитању, који је Народна скупштина Републике Српске изгласала на сједници одржаној 22. фебруара 2018. године, није повријеђен витални национални интерес бошњачког народа.

Образложење

Предсједавајућа Вијећа народа Републике Српске доставила је 28. марта 2018. године Уставном суду Републике Српске – Вијећу за заштиту виталног интереса (у даљем тексту: Вијеће) акт број: 03.1/1-102/18 од 28. марта 2018. године којим се, сагласно захтјеву Клуба делегата бошњачког народа, тражи утврђивање повреде виталног националног интереса бошњачког народа у Закону о средњем образовању и васпитању, који је Народна скупштина Републике Српске изгласала на сједници одржаној 22. фебруара 2018. године. Уз наведени акт достављен је предметни закон, Одлука о покретању поступка заштите виталног националног интереса бошњачког народа број: 03.2-5-4/18 од 5. марта 2018. године, Образложење ове одлуке број: 03.2-5-4/18-2 од 14. марта 2018. године, те Амандмани са образложењем под бројем: 03.2-5-4/18-1 од 13. марта 2018. године, које је Клуб делегата бошњачког народа поднио на овај закон. У акту предсједавајуће Вијећа народа се наводи да је Народна скупштина Републике Српске на Двадесет трећој сједници, одржаној 22. фебруара 2018. године, изгласала Закон о средњем образовању и васпитању број: 02/1-021-137/18, те је, сагласно Амандману LXXXII на Устав Републике Српске, овај закон достављен на разматрање Вијећу народа Републике Српске. Клуб делегата бошњачког народа је поменути акт одлучио да покрене процедуру заштите виталног националног интереса бошњачког народа, јер сматра да је овим законом повријеђен витални национални интерес бошњачког народа. С обзиром на то да Вијеће народа Републике Српске није постигло сагласност свих клубова поводом предметног закона, као ни Заједничка комисија Народне скупштине и Вијећа народа, питање је прослијеђено Уставном суду Републике Српске – Вијећу за заштиту виталног интереса да одлучи да ли је Законом о средњем образовању и васпитању повријеђен витални национални интерес бошњачког народа.

Одлучујући о прихватљивости захтјева, Вијеће је на сједници одржаној 4. априла 2018. године донијело рјешење број УВ-1/18 којим је утврђено да је прихватљив захтјев Клуба делегата бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске за утврђивање повреде виталног националног интереса бошњачког народа у члану 9. став 1, члану 13. став 2. и члану 127. став 3. Закона о средњем образовању и васпитању, број: 02/1-021-137/18, који је Народна скупштина Републике Српске изгласала на сједници одржаној 22. фебруара 2018. године.

Вијеће је, наиме, утврдило да су испуњене процесне претпоставке за прихватљивост захтјева, цијенећи чињенице да је обавјештење о покретању поступка за заштиту виталног

националног интереса овом вијећу доставила предсједавајућа Вијећа народа Републике Српске, да је за одлуку о покретању поступка заштите виталног националног интереса гласало свих седам присутних чланова Клуба делегата бошњачког народа у Вијећу народа, да се о наведеном захтјеву бошњачког народа гласало по процедури за заштиту виталног националног интереса, те да није постигнута сагласност свих клубова у Вијећу народа, као ни сагласност Заједничке комисије Народне скупштине и Вијећа народа.

Сагласно члану 50. став 2. и 3. Пословника о раду Уставног суда Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" бр. 114/12 и 29/13), Вијеће је 4. априла 2018. године Клубу делегата српског народа и Клубу делегата хрватског народа у Вијећу народа Републике Српске, као и Народној скупштини Републике Српске доставило на одговор поменуто рјешење о прихватљивости захтјева Клуба делегата бошњачког народа.

Клуб делегата српског народа и Клуб делегата хрватског народа у Вијећу народа Републике Српске нису дали одговор на рјешење о прихватљивости захтјева.

У одговору који је на рјешење о прихватљивости захтјева Клуба делегата бошњачког народа доставила Народна скупштина Републике Српске, поред осталог, наведено је: да предметни захтјев ни са формалног, ни са материјално-правног аспекта није утемељен на Уставу Републике Српске; да су непримјерени и политички мотивисани амандмани на Закон унапријед искључили могућност усаглашавања текста овог закона пред Заједничком комисијом Вијећа народа и Народне скупштине Републике Српске; да конкретан захтјев Клуба делегата бошњачког народа представља злоупотребу института заштите виталног националног интереса јер се односи на оцјену уставности оспорних одредби Закона, те се, уз позивање на образложење Одлуке овог суда у предмету УВ – 2/11, закључује да се оваквим поступањем Клуба делегата бошњачког народа намеће пракса да законодавац пред Вијећем за заштиту виталног интереса Уставног суда брани уставност својих аката. Поред тога, законодавац истиче да је уставни основ за оспорено прописивање садржан у тач. 6. и 12. Амандмана ХХХИИ на Устав, којим је замијењен члан 68. Устава, према којим Република уређује и обезбјеђује бригу о дјечи и омладини, образовање, културу и заштиту културних добара и физичку културу, те у члану 70. став 1. тачка 2. Устава којом је утврђено да Народна скупштина Републике Српске, између осталог, доноси законе. Надаље се наводи да из образложења захтјева, као и из образложења поднесених амандмана, произлази намјера мијењања и допуњавања оспореног закона путем Вијећа за заштиту виталног интереса Уставног суда, а мимо редовне скупштинске процедуре. Такође, законодавац сматра: да Вијеће народа Републике Српске излази из уставног оквира којим му је дефинисан дјелокруг, будући да тражи преиспитивање позитивног законодавства у смислу његове усклађености са Уставом Републике Српске; да се Закон о средњем образовању и васпитању односи на све адресате у истим ситуацијама; да је анационалан; да никога не доводи у дискриминишући положај. На основу наведеног, у одговору се закључује да захтјев Клуба делегата бошњачког народа није утемељен на Уставу Републике Српске, односно да оспореним законом није повријеђен витални национални интерес ниједног конститутивног народа, због чега се предлаже да Вијеће одбије захтјев као неоснован.

Законом о средњем образовању и васпитању уређује се дјелатност средњег

образовања и васпитања као дио јединственог система образовања Републике Српске (у даљем тексту: Република), оснивање и престанак рада средње школе (у даљем тексту: школа), статус ученика, наставника, стручних сарадника и осталих радника, руковођење и управљање школом, вредновање квалитета образовно-васпитног рада, развијање наставних планова и програма, финансирање и надзор над радом школа, признавање свједочанстава, те евиденције и јавне исправе, стицање квалификација, ванредно образовање и друга питања у вези са средњим образовањем (члан 1). Средње образовање је дјелатност од општег друштвеног интереса, које обухвата различите врсте и облике образовања којим се након завршене основне школе стичу различите компетенције потребне за рад у струци и за даље образовање појединца, обављају га школе као јавне и приватне установе, а доступно је свима под једнаким условима, у складу са овим законом и способностима појединца, те није обавезно (члан 2).

Оспореним одредбама Закона о средњем образовању и васпитању прописано је: да се настава у средњем образовању и васпитању изводи се на службеним језицима конститутивних народа, уз кориштење оба писма ћирилице и латинице (члан 9. став 1), да структура чланова Савјета (Савјет за развој предшколског, основног и средњег образовања и васпитања), по правилу, одражава национални састав конститутивних народа и осталих (члан 13. став 2), те да састав школског одбора, по правилу, треба одражавати националну структуру ученика, њихових родитеља, радника школе и јединице локалне самоуправе (члан 127. став 3).

У поступку оцјењивања да ли је оспореним Законом о средњем образовању и васпитању дошло до повреде виталног националног интереса бошњачког народа Вијеће је имало у виду: да је тач. 5. и 12. Амандмана XXXII на Устав Републике Српске, којим је замијењен члан 68. Устава, утврђено да Република уређује и обезбјеђује, између осталог, остваривање и заштиту људских права и слобода и образовање; да је чланом 7. став 1. Устава утврђено да су службени језици Републике Српске језик српског народа, језик бошњачког народа и језик хрватског народа, а службена писма су ћирилица и латиница; да је чланом 34. став 1. Устава утврђено да се грађанину гарантује слобода изражавања националне припадности и културе и право употребе свог језика и писма, док према члану 38. став 1. и 3. Устава свако има право на школовање под једнаким условима, те је свакоме под једнаким условима доступно средњошколско и високошколско образовање.

Поред тога, Вијеће је имало у виду да је заштита виталних националних интереса конститутивних народа утврђена чланом 70. Устава, који је допуњен Амандманом LXXVII на Устав Републике Српске, као принцип заштите одређеног круга колективних права, као што су остваривање права конститутивних народа да буду адекватно заступљени у законодавним, извршним и правосудним органима власти, идентитет једног конститутивног народа, уставни амандмани, организација органа јавне власти, једнака права у процесу доношења одлука, образовање, вјероисповијест, језик, његовање културе, традиције и културно наслеђе, територијална организација, систем јавног информисања и друга питања која би се третирали као питања од виталног националног интереса уколико тако сматра 2/3

једног од клубова делегата конститутивних народа у Вијећу народа. Такође, Вијеће је имало у виду и члан 5. став 1. алинеја 2. Устава, према којим се уставно уређење Републике темељи на обезбјеђивању националних равноправности и заштити виталних националних интереса конститутивних народа и владавине права.

Разматрајући овај захтјев Вијеће је, прије свега, констатовало да је у Образложењу Одлуке о покретању поступка заштите виталног националног интереса бошњачког народа наведено да Клуб делегата бошњачког народа сматра да садржај одредаба члана 9. став 1, члана 13. став 2. и члана 127. став 3. Закона о средњем образовању и васпитању представља повреду виталног националног интереса бошњачког народа у смислу члана 1. став 4, члана 5. став 1, чл. 7, 34. став 1, те члана 38. став 1. Устава, као и тач. 5. и 12 Амандмана XXXII на Устав којим је замијењен члан 68. Устава и члана 70. Устава Републике Српске, који је допуњен Амандманом LXXVII, ал. 2. и 6, те да су њима повријеђена људска права и основне слободе прописане Уставом. Наиме, како се истиче у овом образложењу, чланом 9. став 1. Закона о средњем образовању и васпитању је прописано да се настава у средњем образовању и васпитању изводи на службеним језицима конститутивних народа, уз коришћење оба писма ћирилице и латинице, што је неприхватљиво за бошњачки народ, јер се на овај начин крше права Бошњака, као конститутивног народа када је у питању назив језика којим се користи бошњачки народ, тј. босански језик, да буду једнакоправни и једнако третирани у образовном систему, те промовисању културе, традиције и културног наслеђа, односно да овакво законско рјешење не одражава идентитет бошњачког народа, па га треба допунити сагласно члану 7. Устава Републике Српске. У образложењу се, даље, указује на ставове Канцеларије високог представника за Босну и Херцеговину, Мисије Организације за европску безбједност и сарадњу у Босни и Херцеговини, Омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине, као и праксу Основног суда у Сребреници у вези са правом конститутивних народа на именовање језика којим говоре. Такође, указује се на Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине број У-7/15 од 26. маја 2016. године, којом је утврђено да је прва реченица члана 7. став 1. Устава Републике Српске у дијелу који гласи: "језик бошњачког народа" у складу са Уставом Босне и Херцеговине, те да је истакнуто да је поменута уставна одредба неутрална и да садржи право сваког конститутивног народа и осталих грађана, па тако и конститутивног бошњачког народа, да језик којим говоре назову именом којим желе, као и на Оквирни закон о основном и средњем образовању у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ" број 18/03), те на Универзалну декларацију о људским правима (УН 1948), Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима (1966), Конвенцију о правима дјетета (УН 1989), Конвенцију против дискриминације у образовању (УНЕСКО 1960), Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (1950) и Ревидирану европску социјалну повељу. Поред тога, овај клуб наводи да се повреда виталног националног интереса бошњачког народа састоји и у томе што одредбама члана 13. став 2. и члана 127. став 3. није прецизирана и осигурана обавезна заступљеност конститутивних народа и осталих, у структури чланова Савјета за развој предшколског, основног и средњег образовања и васпитања, као и школских одбора, због чега је ове одредбе Закона требало измијенити и допунити.

Полазећи од наведених одредби Устава и Закона о средњем образовању и

васпитању, те узимајући у обзир одговор Народне скупштина Републике Српске на рјешење о прихватљивости захтјева Клуба делегата бошњачког народа у Вијећу народа Републике Српске, Вијеће је оцијенило да нормирањем као у оспореном закону није повријеђен витални национални интерес бошњачког народа.

Приликом ове оцјене Вијеће је, прије свега, утврдило да наводи из достављеног образложења Клуба делегата бошњачког народа не указују на повреду ниједног права из оквира заштите виталног националног интереса било којег конститутивног народа посебно, утврђених чланом 70. Устава, који је допуњен Амандманом LXXVII на Устав Републике Српске. Вијеће је, такође, утврдило да наводи о повреди виталног интереса бошњачког народа у члану 9. став 1, члану 13. став 2. и члану 127. став 3. Закона, суштински, одражавају бојазан подносиоца захтјева у погледу будуће примјене Закона о средњем образовању и васпитању, која би могла да доведе до угрожавања права припадника бошњачког народа на образовање, вјероисповијест, језик, његовање културе, традиције и културног наслеђа. Вијеће је, надаље, утврдило да се предметним захтјевом не указује на конкретно законско прописивање које вријеђа колективна права бошњачког народа већ се истиче потреба допуне законског текста у смислу прецизирања назива језика којим се служи бошњачки народ (члан 9. став 1), заступљености конститутивних народа и Осталих у Савјету за развој предшколског, основног и средњег образовања и васпитања и школским одборима (члан 13. став 2. и члан 127. став 3). У погледу ових навода Вијеће је утврдило да се предметне законске одредбе, али и закон у цјелини, не односи на припаднике ниједног конститутивног народа појединачно. Закон, наиме, не садржи национални предзнак, већ се, независно од њихове националне припадности, подједнако односи на сва лица која која могу бити именована за члана Савјета, односно школског одбора, због чега се предметне одредбе једнако односе на права Бошњака као и на права било којег другог народа. Поред наведеног, Вијеће је утврдило да се у конкретном случају не ради о обавезној пропорционалној заступљености у јавним институцијама у Републици Српској, будући да је Амандманом LXXXV на Устав Републике Српске, којим је допуњен члан 97. Устава, утврђено да су јавне институције: министарства у Влади Републике Српске, општински органи власти и окружни и општински судови у Републици Српској. Према становишту Вијећа, предметно законско прописивање не чини упитним могућност грађана да под једнаким условима остваре, односно уживају права зајемчена Уставом Републике Српске, те, стога, њиме нису створене претпоставке за дискриминацију припадника ниједног конститутивног народа, нити осталих грађана. Вијеће је оцијенило да чињеница што Закон не садржи рјешење у смислу захтјева Клуба делегата бошњачког народа не може бити предмет поступка заштите виталног националног интереса, нити може довести до повреде виталног националног интереса ниједног конститутивног народа, па тиме ни бошњачког народа. Вијеће може оцјењивати само постојеће одредбе Закона, у форми и садржини у којој су прописане, а могућа друга законска рјешења, као и њихова будућа примјена се, са аспекта заштите виталног националног интереса како га утврђује Устав Републике Српске, не могу разматрати. Предметни закон, а ни оспорене одредбе не садрже национални ни вјерски предзнак, нити омогућавају надлежним органима и установама различито поступање у уређивању начина и поступка остваривања права на употребу језика и писма

зајемчених Уставом.

Поред тога, позивање подносиоца захтјева на Оквирни закон о основном и средњем образовању у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“ број 18/03), Одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине број У-7/15 од 26. маја 2016. године, те поједине међународне документе којима су гарантована људска, економска, социјална и културна права, права дјетета, као и недискриминација у образовању, није од значаја за одлучивање у овом предмету, с обзиром на то да захтјев за заштиту виталног националног интереса Вијеће може оцјењивати само у односу на одредбе Устава Републике Српске којима су дефинисани витални национални интереси конститутивних народа, као и поступак пред Вијећем за његову заштиту.

Сагласно наведеном, Вијеће је оцијенило да садржај оспорених норми Закона о средњем образовању и васпитању не представља повреду виталног националног интереса ниједног конститутивног народа, у конкретном случају бошњачког конститутивног народа.

На основу изложеног Вијеће је одлучило као у изреци ове одлуке.

Ово рјешење Вијеће за заштиту виталног интереса донијело је у саставу: предсједавајућа Вијећа Ирена Мојовић, предсједник Суда мр Џерард Селман и судије: Миленко Араповић, Амор Букић, Златко Куленовић, проф. др Марко Рајчевић и академик проф. др Снежана Савић.

Број: УВ-1/18
25. априла 2018. године

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋА
Вијећа за заштиту виталног
интереса
Уставног суда Републике
Српске
Ирена Мојовић, с.р.